

mazható mind oly követelésre, amely állami számadási útra tartozik.

III. Még pár szóval foglalkoznunk kell a Vht. 84. §-nak törvényhozói indokával. A miniszteri indokolás szerint e rendelkezést „az eljárás egyszerűsítése és a költségkimelés indokoltak”. Egyéb szempont feltüntetve nincs. Ez az indokolás a 84. §. rendelkezését csupán a Vht. 83. §-ával szemben alapozza meg és kizárólag arra vonatkozik, hogy a végrehajtó-kiküldési díja ezáltal megtakarítást nyerjen (költségkimelés), ill., hogy az esetben, ha a végrehajtató már a végrehajtás elrendelésének kérésakor tudja, hogy a végrehajtást szenvedőnek közpénztárból felvehető követelése van, ne kelljen kérnie a végrehajtó kiküldését (eljárás egyszerűsítés). A kiküldött mellőzése ellenben nem függ össze a már lefoglalt követelés egyszerűbb és olcsóbb behajtási módjával, mivel a Vht. 133. §-a a kiküldött közbenjöttével eszközölt végrehajtásokra is alkalmazandó. A miniszteri indokolásban azonban nem kapunk magyarázatot arra nézve, hogy miért csupán a közpénztárból felvehető követelések tekintetében engedte meg a törvényhozó a kiküldött mellőzését? És miért nem más követelések behajtásánál is?

Magyarázatot erre mi sem találunk. Első pillanatra ugyan úgy látszik, mintha ennek az volna a törvényhozói indoka, hogy csupán a közpénztárnál látta a törvényhozó fennforogni azt a garanciát, hogy a lefoglalt követelés bírói letétbe helyezésének elmellőzésével is a végrehajtató érdeke kellően meg vannak óva. Ez az indok azonban e vonatkozásban nem helytálló, mert ez már a behajtási eljárásra tartozik és a kiküldött mellőzésével okozati összefüggésben nem áll. E kérdés fölött tehát a törvényhozó figyelme elsiklott. Ebből a körülményből azonban nézetünk szerint nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Vht. 84. §-t kiterjesztően magyarázhatjuk, mert ez kivételt alkot az általános szabály alól. Nem volna helyes tehát oly értelmet adni pl. e §-nak, hogy a nyilvános számadásra kötelezett kereskedelmi társaságokra is alkalmazhatók e szabályok, miként ezt a m. kir. Kúria 471/1888. sz. határozatában kimondotta. — Más kérdés azonban az, hogy e §. alkalmazását törvényhozási úton nem volna-e indokolt kiterjeszteni az eljárás egyszerűsítése és olcsóbbá tétele, — hogy divatos kifejezéssel éljünk — az adós védelmének szempontjaiból. — *drt.* —

A csődtömeggondnok elszámolása a perköltségekről és a díjelőlegről.

A csődtörvény rendelkezései értelmében a csődtömeggondnok félevenként számadást, tömeggondnoki működésének befejezésekor pedig végszámadást köteles adni, mely számadások illetve végszámadás a csőd eljárás során a csődvagyon kezelése és értékesítése körében kezéhez befolyt bevételi összegekből és felmerült kiadásokból alakulnak olyképpen, hogy a mutakozó

egyenleg jelenti a tömeggondnok kezén levő készpénz-vagyont, melyből ő a törvényben meghatározott sorrend és módozatok betartásával a csődtömeg részéről a fizetéseket teljesíti.

A csődbíróság még a csőd elrendelése előtt a csődnyitási eljárás során hivatalból vizsgálja, hogy van-e a vagyonbukottnak csődbevonható szabad vagyona, melyből legalább az eljárási költségek fedezhetők, amennyiben pedig csődnyitási kérelmet a hitelező terjeszt elő, a bíróság a csődnyitási kérelem felett tárgyalási határnapot sem tűz ki addig, míg a hitelező legalább 200 P költségbiztosítékot letétbe nem helyez (6300. 1932. M. E. sz. rend. 32. §), illetve a csődnyitási kérelmet a bíróság visszautasítja, ha a hitelező a költségbiztosíték letétbehelyezését elmulasztja.

A törvényhozásnak ez az előrelátó gondoskodása is azonban csak azt biztosítja, hogy a csődtömeggondnok nem fizet rá a csődeljárásra a költségeknek saját zsebéből való előlegezése által; előfordul azonban a mai szegényes csődügyekben nem ritkán, hogy a csődtömeggondnok hatósági megbízatása alapján minden jutalmazás nélkül fárad és dolgozik, mert tömeggondnoki díját a bíróság csak megállapítja, de arra fedezet a csődben már nem jut. Ha a tömegtartozások és a készkiadások a csődtömeg vagyonát teljesen kimerítik, a tömeggondnok díja ki egyenlítőlen marad a csődben. Ilyen esetben a csődbíróság újabb, jobb kilátásokkal induló kirendeléssel igyekszik őt kárpótolni.

Az ilyen negatív eredményű csődügyeket figyelmen kívül hagyva sem rosszalható a tömeggondnoknak az az eljárása, hogy az esetleg évekig elhuzódó csődnek nem várják be a végét, amikor utolsó aktusképpen a csődbíróság a tömeggondnoki díjat megállapítja, hanem a megállapítandó tömeggondnoki díj terhére munkájuk ellenértékét még a csőd folyamatban léte alatt részletekben már felveszi. Erre két lehetőség nyílik: a perköltségek és a díjelőleg formájában.

A csődeljárással kapcsolatban rendszerint *perek is folynak*: részint szorosan a csődeljáráshoz tartoznak, mint a bejelentett követelések valódisága és osztályozása iránti perek, a csődbeli megtámadási perek, a visszakövetelési perek, részint onnét adódnak, hogy a csődnyitás következtében a közadós elvesztette rendelkezési képességét a vagyona felett és a csődtömeg részéről vagy ellene indított perekben: behajtási, szolgálati viszonyból eredő, tartási stb. perekben mint a csődtömeg törvényes képviselője félként a tömeggondnok szerepel. Azzal az oldalával az éremnek, hogy amikor a csődtömeget a bíróság marasztalja, a megállapított perköltség a csődtömeget tömegtartozásként terheli, — nem kívánunk foglalkozni. Mi történjék azonban azzal a perköltséggel, melynek megfizetésében a bíróság a tömeg javára az ellenfelet marasztalja. Ez a perköltség a tömeggondnok kezéhez vagy befolyik vagy behajthatatlannak bizonyul.

A számadásban a tömeggondnokok hosszabb idő óta folytatott gyakorlat szerint a befolyt perköltséget a bevételek közé

felveszik, egyuttal azonban a maguk javára a kiadások között is szerepeltetik, — vagy pedig, minthogy a könyvelés mindkét oldalán szereplő tétel a számadás egyenlegét nem befolyásolja, az ilyen perköltségtételt a számadásból egészen kihagyják. Viszont a behajthatatlan perköltséget önmaguk javára kiadásba helyezik. A tömeggondnokoknak ez az eljárása a következő elgondoláson alapszik: A perbírótság által megállapított perköltség a pernyertes fél ügyvédjét illeti meg, tehát a tömeggondnok is megtarthatja magának a kezéhez befolyt perköltséget. A be nem folyt perköltséget saját felével, a tömeggel szemben is megállapítottnak tekintheti és a tömeget annak összegével mint kiadással megterhelheti.

A csődbiztosnak a számadások megvizsgálása alkalmával egyik legfontosabb feladata, hogy ezt a törvényellenes gyakorlatot megszüntesse és kellő eréllyel oda hasson, hogy az ellenféllel szemben megállapított és a tömegbe be nem folyt perköltséget a tömeggondnok számadásában kiadásként ne szerepeltesse, de ne helyezze saját magának kiadásba az ellenféltől befolyt perköltséget sem, bár annak összegét számadásába bevételként felvette.

A m. kir. Kúriának 1931. évi december hó 12. napján kelt 46. sz. *polgári jogegységi döntvényéből* következik, hogy a csődtömeggondnoknak a csődtömeg pereiben felmerült költségei és díjai nem a perbírósnál a Ppé. 18. §-a alapján állapíttatnak meg, hanem a csődtörvény 103. §-a értelmében a csődbírósnál a csődtömeggondnoki díj keretében. A csődbírótság a tömeggondnokot a területén lakó ügyvédek sorából nevezi ki, de a hatósági megbízás alapján eljáró tömeggondnok mint a tömeg törvényes képviselője a Ppé. 18. §-a szempontjából nem esik egy tekintet alá a perbeli képviselettel megbízott ügyvéddel és nincs olyan megbízó fél, akinek perrendszerű meghallgatásával (Ppé. 254. §.) a bíróság a költségek és díjak tárgyában határozhatna.

A tömeggondnok által végzett peres vagy perenkívüli teendő a jogegységi döntvény indokolása szerint a csőd lebonyolításának csak egy-egy mozzanata, melynek jelentőségét a csődügy egésze szempontjából kell megítélni. Ezért a Cst. 103. §-a értelmében a tömeggondnoki díj szabad egyezkedés tárgyát képezi a csődválasztmány és a tömeggondnok között, mely egyességet a hitelezők meghallgatása után a csődbírótság hagyja jóvá, de joga van a díjat mérsékelni.

Ebből a következő szabályok vezethetők le:

1. Az ellenféllel szemben megállapított, de be nem folyt perköltség a kiadások közé nem vehető fel, mert a csődtömeggel mint saját féllel szemben perköltség megállapításának helye nincsen s ennél fogva az ilyen perköltség a csődtömeg terhére el nem számolható.

2. Az ellenféllel szemben megállapított és befolyt perköltség nem számolható el akként, hogy a perköltség összegének bevételezése mellett a tömeggondnok azt egyuttal a maga javára kiadásba helyezi, vagy az ilyen perköltséget a számadás-

ban egyáltalán nem szerepelteti, mert a véglegesen megállapítandó tömeggondnoki díjakon *felül* a tömeggondnok a perköltséget nem számolhatja el a maga részére kiadásként, ezzel a választmány és a bíróság díjmegállapító jogkörét sértené.

3. A tömeggondnoki díj az eljárás végén egységesen állapítatik meg. Az esetben, ha a tömeggondnok számadásaiban a bevételezett perköltségeket kiadásként is szerepeltette és e számadások a Cst. 163. §-a értelmében jóváhagyattak, az ilyen perköltség a Cst. 171. §-a értelmében felvett díjelőlegnek tekintendő és a véglegesen megállapítandó tömeggondnoki díjra elszámolandó.

Ezzel eljutottunk a *díjelőleg* kérdéséhez. A Cst. 171. §-a szerint a tömeggondnoki díjakra és kiadásokra addig is, míg azok véglegesen megállapítatnak, a választmány határozatilag előlegeket vagy részletfizetéseket utalványozhat.

Részletfizetéseket a tömeggondnoki díjra ma a gyakorlat egyáltalában nem ismer, mert a tömeggondnoki díj mint tömegköltség mindaddig nem fizethető amíg kiegyenlítettlen tömegtartozások vannak; az pedig csak a végszámadás felülvizsgálásakor állapítható meg, hogy maradtak-e kiegyenlítettlen tömegtartozások. Ma csak díjelőleget folyósítanak a tömeggondnok részére, ami azt jelenti, hogy a tömeggondnoki díjelőleg csak a tömeggondnoki díjak várható végösszegén belül és *utólagos számadás kötelezettsége* mellett folyósítatik.

Ehhez a következő tételek kapcsolódnak:

1. Díjelőleg a tömeggondnok részére egyáltalában nem engedélyezhető, ha kiegyenlítettlen tömegtartozások állnak fenn a díjelőleg kérvényezése időpontjában.

2. Az engedélyezett és felvett díjelőleggel sem rendelkezik korlátlanul a tömeggondnok. Ha utóbb tömegtartozások merülnek fel vagy ennek a lehetőségével számolni kell (pl. bizonytalan kimenetelű per), a tömeggondnok nem költetheti el a felvett előleget. A Cst. 50. §-ának 2. bekezdése kimondja ugyan, hogy a már történt fizetéseket azért, mert a tömeg a költségek és tartozások fedezésére nem elegendő, visszakövetelni nem lehet, de éppen erre való tekintettel a bíróság a tömeggondnoknak a díjelőleg levonására a felhatalmazást azzal adja meg, hogy a Cst. 50. §-ának 2. bekezdését a tömeggondnok által felvett összegek tekintetében alkalmazni nem fogja.

Ennélfogva a tömeggondnok a felvett díjelőleg visszafizetésére is kötelezhető, amennyiben a csődvagyonban a tömegtartozások kiegyenlítésére kellő fedezet nincsen. Ezzel a veszéllyel a tömeggondnoknak díjelőleg esetében állandóan számolni kell és hogy a díjelőleg felhasználásában öt rosszhiszeműség ne terhelhesse, a díjkövetelését megelőző tömegtartozások tekintetében a rendes gondosságnál fokozottabb tömeggondnoki gondossággal tartozik eljárni.

Dr. Komin Ferenc.